

Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg för brottsbekämpningen

Den tekniska utvecklingen och kriminellas agerande försvårar för de brottsbekämpande myndigheterna att samla in information som behövs för att utreda och förebygga brott. Regeringen avser att fatta beslut om en lagrådsremiss på torsdag den 24 oktober om hemlig dataavläsning. Hemlig dataavläsning kan förväntas leda till att grova brott som mord, grova narkotikabrott, våldtäkter och brott mot rikets säkerhet kan förhindras och klaras upp i större utsträckning. Förslaget ingår i regeringens 34-punktsprogram med ytterligare åtgärder mot gängkriminaliteten. Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2020 och tidsbegränsas i fem år, därefter ska lagen utvärderas.

Vad innebär förslaget?

Förslaget innebär att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten får bättre möjligheter att avlyssna och övervaka personer som är misstänkta för eller förväntas begå allvarliga brott. Myndigheterna ska i hemlighet få installera mjuk- eller hårdvara i en teknisk utrustning (till exempel en dator, mobiltelefon eller läsplatta) och läsa av innehållet. Det kan till exempel handla om att installera en trojan för att läsa av meddelanden och avlyssna samtal i krypterade program och appar eller skaffa sig tillgång till ett konto i sociala medier. Det kan också handla om att aktivera mikrofonen eller kameran i en utrustning och på så sätt hämta in tal och rörliga bilder. Om hårdvara behöver installeras i till exempel någons dator ska myndigheterna kunna få tillstånd att i hemlighet ta sig

in i utrymmet där utrustningen finns för att installera hårdvaran.

Hemlig dataavläsning är ett ingripande tvångsmedel och det är viktigt att det finns garantier för rättssäkerheten. Hemlig dataavläsning ska endast få användas när andra, mindre ingripande, tvångsmedel inte är tillräckliga för att komma vidare i en utredning om allvarlig brottslighet. Frågor om hemlig dataavläsning måste också alltid prövas av domstol och den som har utsatts för hemlig dataavläsning ska som huvudregel få besked om det i efterhand. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden kommer att bedriva tillsyn över hur lagen används. Dessutom kommer det att finnas en parlamentarisk kontroll genom att användningen av hemlig dataavläsning kommer att redovisas för riksdagen.

Bakgrund

De brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till flera olika tvångsmedel för att kunna utreda och förebygga grova brott. Vissa tvångsmedel utförs i hemlighet, alltså utan att den som utsätts för dem känner till det. Till exempel är det genom hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation tillåtet att avlyssna telefonsamtal och genom hemlig rumsavlyssning fånga upp samtal mellan enskilda. Hemliga tvångsmedel kan vara avgörande för att kunna utreda, förebygga och förhindra grova brott. Den tekniska utvecklingen har dock lett till att de hemliga tvångsmedlen inte kan verkställas på ett tillfredsställande sätt. Numera kommunicerar nämligen kriminella ofta med varandra i krypterade appar som utomstående inte kan ta del av. Dessutom undviker de platser där de vet att de kan bli avlyss-

nade eller filmade. Detta gör att viktig information som kan leda till att allvarliga brott klaras upp går förlorad. Genom hemlig dataavläsning uppdateras dagens regelverk för hemliga tvångsmedel för att hålla jämna steg med brottsligheten och teknikutvecklingen.

Vad innebär förslaget för brottsbekämpningen?

Förslaget kommer att få positiva konsekvenser för de brottsbekämpande myndigheternas arbete. Hemlig dataavläsning kommer nämligen att ge myndigheterna effektiva verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet. Det förväntas leda till att grova brott såsom mord, grova narkotikabrott, våldtäkter och brott mot rikets säkerhet kan klaras upp i större utsträckning. Vi vet att i alla gängrelaterade mord i Malmö som föregåtts av planering finns kontakter genom krypterade tjänster. Det innebär också att det kommer finnas

bättre möjligheter att förhindra allvarliga brott innan de begås.

Vad innebär förslaget för allmänheten?

Hemlig dataavläsning kommer enbart användas vid särskilt grov brottslighet. Samtidigt kommer hemlig dataavläsning att innebära en integritetskränkning för den som utsätts för det. Myndigheterna kan nämligen få tillgång till stora mängder information, bland annat var personen befinner sig, vad som finns i en viss mobiltelefon och vem han eller hon kommunicerar med. Detta ska dock vägas mot det starka intresset av en fungerande brottsbekämpning och den fördel det innebär om brott kan förhindras och om brottsoffer kan få upprättelse i form av att en gärningsperson lagförs.

I förslaget finns förbud mot att rikta hemlig dataavläsning mot vissa yrkesgrupper, till exempel läkare, journalister och advokater.

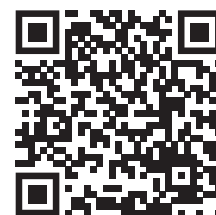
I förlängningen kommer förslaget att leda till ett tryggare samhälle och ett större förtroende för myndigheternas brottsbekämpning.

Vad kostar förslaget för staten?

Det kommer att kosta staten cirka 120 miljoner kronor per år att använda hemlig dataavläsning. Regeringen har i budgetpropositionen för 2020 föreslagit att medel avsätts för detta.

Vad kostar förslaget för företag och enskilda?

Regeringen föreslår att operatörer av telefoni och internet ska ha en skyldighet att medverka för att hemlig dataavläsning ska kunna verkställas på ett effektivt sätt. Det kan medföra kostnader för företag i den branschen. Operatörernas kostnader ska som huvudregel sedan ersättas av den myndighet som begär hjälp.

regeringen.se/34-punktsprogrammet

